

db), 1 talán rézkori töredék és egy talán badeniként meghatározható durvított töredék mellett egy darab feltételezhetően a DVK-ba sorolható. A kovapattintékok, egy szép háromszög alakú pattintott nyílhegy szintén a neolitikum-rézkor időszakára utal.

Faluvégi-dűlő 2 (76/4 lh.): A téglagyárhoz vezető K-Ny irányú út É-i oldalán levő nagy, mezőgazdasági művelésű tábla D-i része a Faluvégi-dűlő. Ennek ÉK-i szélén azonosított korábban Eöry Béla egy lelőhelyet. Ettől nyilvánvalóan elválik a már korábban is említett É-déli irányú árok K-i partján húzódó hosszú lelőhely, melynek D-i, a téglagyári úttól É-ra levő része kapta a Faluvégi-dűlő 2 elnevezést. Leletanyagot elsősorban több száz méter hosszban találtunk, a déli, téglagyári úthoz közeli részen sűrűsödik, intenzívebb lelőhelyet jelez. A leletanyag részben egyezik a 76/3 lelőhelyen találttal, így nem dönthető el, hogy egy vagy két lelőhelyről van-e szó. Ugyanígy egy szórványosan fedett rész összekapcsolja a 76/5 lelőhellyel is, de az előkerült leletanyag nem, vagy csak részben fed egymást. A leletanyag közepes mennyiségű, de apró, kopott, kb. 1/3-a őskor (egy mélyen vésett DVK oldal, egy durvított, seprős Somogyvár-Vinkovci cserép, egy nyéllyukas kőbaltatöredék neolitikum-rézkori), 1/3-a Árpád-kor (13-14. sz.), 1/4-e újkori. Két koronogolt töredék inkább római, vagy népvándorlás kori, 1 díszített szárú bronz varrótű is idesorolható (nem bronzkori jellegű).

Szentegyházi-dűlő (76/5 lh.): A téglagyári úttól D-re, az árok (patak) partján és az azt kísérő domb platóján, a domb lejtőin terül el. A patakhoz közelebb található az őskori lelőhely, a domb platóján és a Ny-i lejtőn a középkori, a két lelőhely hosszú szakaszon fed egymást. Az őskori lelőhely egyenletesebb intenzitású, bár középső, legintenzívebb része a középkori lelőhely intenzív részével részben fedik egymást. A platón illetve a Ny-i lejtőn nagyszámú, valószínűleg alapozásból származó kőmaradvány épületre utal. Annyira szétszóródtak a kövek, hogy az épület pontos helyét megállapítani nem lehet. Embercsontok és templomra utaló vakolatdarabok hiánya alapján a helynév ellenére nem tartjuk templom-maradványnak, inkább késő középkori világi épület lehetett ezen a helyen. A két őskori illetve és középkori lelőhelyet a 76. sz. út szempontjából egy lelőhelyként kezeljük. A lelőhely külső körzetében É-D-i és K-i irányban is szórványos a leletanyag és nincs hiátus a 76/4 és 76/5 lelőhely között. A nagy mennyiségű leletanyag túlnyomó része (90%-a) késő középkori, egy része talán kora újkori (profilált fazékperemek, fedők stb.) (14-15. sz., talán 16. sz. is). Kevés Árpád-kori leletanyag is van (mintegy 5-10%). A leletanyagban talán 1/4-e őskori, ennek túlnyomó része kispóstag/mészbetétes (széles sávú díszű peremdarab, bekarcolt hálós- és vonalköteges oldalak), egy durvított, szemcsés anyagú töredék korai bronzkori (Somogyvár-Vinkovci vagy kispóstagi), 4-5 darab neolitikum-rézkori, idesorolható 2 szürke kovapattinték. A 2005-ös és a 2006-os anyagban is volt 1-1 szürke, biztosan

római kerámiatöredék, valamint egy-két bizonytalanul idesorolható darab.

Szentegyházi-domb (Almás-úti-dűlő 1): Az ismert középkori templom helye az Almás-úti-dűlő K-i, DK-i részén, a Bari-erdő mellett meredeken kiemelkedő domb legmagasabb részén található. Az erősen szétszántott templomra vakolat- és téglatörmelék, a templom körüli temetőre embercsontok, koporsóvasak utalnak. A 2006-os bejárás célja az volt, hogy a domb körül a középkori temető illetve falu határát azonosítsuk. Megállapítottuk, hogy a tervezett 76. sz. és M7-es autópálya áthelyezett csomópontja jelentős mértékben érinti a falu területét, és biztos, hogy a templom körüli temető egy részét is. A középkori falu a templom körül minden irányban megtalálható, É-ra, K-re és D-re egy keskenyebb, 100-150 m-es sávban, Ny felé szélesen elnyúlva, a templomtól mintegy 400 m-re található a széle. Itt a domb oldalában egy szélesebb terasz-szerű plató található, a legsűrűbben ezen található a cserepek. Igen nagy számban került elő középkori-késő középkori (14-15. sz., talán 16. sz. is) leletanyag (közte fedők, kályhaszemek). Jellegzetesen Árpád-kori anyag alig van benne. Egy kopott töredéke talán őskori.

Szent-kút (76/6 lh.): A Szentegyházi-dűlőt D-ről egy K-Ny-i, majd D-re forduló dűlőút zárja le. A dűlőút fordulójánál a régebbi térképek még egy forrást (vagy kutat?) tüntettek fel, ennek a neve a Szent-kút. Itt Eöry Béla adatai alapján lelőhelyet jelöltünk be, ennek helyét a 2006-os terepbejárás módosította. A korábban is említett árok (patak) itt kissé keletebbre halad, a lelőhely ennek partján található. A korábbihoz képest nyugatabbra került elő a leletanyag zöme, a Szent-kút közvetlen környékén csak igen szórványos volt a leletelőfordulás. Nem zárható ki, hogy összefügg a 76/5 lelőhellyel, mivel a leletmentes szakasz nem érte el a 100 m-t. A leletanyag nagyon apró, kopott, nehezen azonosítható, közepes mennyiségű kerámia. A hajdani kút környékén egy-két Árpád-kori (kora Árpád-kori?) és talán avar? töredék, nyugatabbra nagyobb számú kora Árpád-kori (12. sz.) és talán késő avar kerámia került elő (körbefutó vonalköteges díszű oldalak, vastagított peremek, szemcsés anyagú fazéktöredékek), valamint egy salakdarab. Meghatározhatatlan apró, őskori töredékeket, valamint egy nyéllyukas kőbaltatöredéket is gyűjtöttünk.

Munkatársak: Nyári Zsolt, Ferencz Bálint, Cserép Tamás, Németh Péter, Ambrus Edit.

HONTI SZILVIA

19. Balmazújváros, Darucsorda-kút (Hajdú-Bihar megye) U, Sza, Á

A Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága 2006-ban megelőző feltárást végzett a Hortobágyi Nemzeti Park területén 2007-re tervezett földkábel-fektetési munkákkal érintett lelőhelyeken.

Darucsorda-kút I.: 2006 november-decemberben megelőző régészeti feltárást végeztünk a 0,10056 ha

alapterületű lelőhelyen, melynek során 8 objektumot tártunk fel. Leletanyaga alapján neolitikus korúnak bizonyult 3 sekély árok és 4 nagyméretű, mély gödör. Az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájához köthető objektumokból hatalmas mennyiségű kerámiatöredék mellett némi állatcsont és patics került elő. Az egymástól nagy távolságokra jelentkező neolitikus objektumok között egy betöltésében és keresztmetszetének formájában is jól elkülöníthető újkori árkot figyeltünk meg. A neolitikus telep K–Ny-i kiterjedését sikerült behatárolni. A felszíni nyomok alapján megállapítható, hogy déli irányban több száz méteren keresztül folytatódik egy alacsony dombháton.

Darucsorda-kút II.: A Magdolna-ér K-i partján található lelőhelyen 2006 november–decemberben végeztük a megelőző feltárást. A 0,24408 ha alapterületű lelőhelyen 125 objektumot tártunk fel. Leletanyaga alapján neolitikus korúnak bizonyult 12 régészeti jelenség: gödrök, árok és egy kút. Az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájához köthető objektumokból kerámiatöredék mellett kevés állatcsont és patics került elő.

A kutatott terület legintenzívebben a római császárkorban volt benépesülve. A szarmata időszakot 67 objektum: gödrök, tárolóvermek, veremházak, kutak, árok, sírok és egy füstölő képviselték. Feltártuk egy Árpád-kori település 10 objektumát. A többnyire leletszegény veremházak, árok és egy nagyméretű külső kemence mellett az egyik kisebb gödör betöltése tíz 12. századi ezüstdénárt rejtett. 36 objektumból nem került elő a koruk meghatározására alkalmas lelet. A feltárást során a szarmata és az Árpád-kori települések K–Ny-i kiterjedését sikerült behatárolni. Mindkét időszak lakói a Magdolna-ér ÉK-i partján található magasparton települtek meg. A neolitikus telep objektumai olyan laza szerkezetben helyezkedtek el, hogy kiterjedését csak újabb feltárások után lehet pontosabban meghatározni.

Munkatársak: Kolozsi Barbara régész, Fehér Mónika régészhallgató, Balogh Csaba, Tóth Miklós, Ortutai Róbert rajzoló, Rák Rezső fotós, Bacskai István ásatási technikus.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

20. Balmazújváros, Tömöri-tanya I.

(Hajdú-Bihar megye) U, Sza, N

A Magdolna-ér É-i partján található Tömöri-tanya I. lelőhelyen a feltárást októberben végeztük. A 0,1296 ha alapterületű lelőhelyen 10 objektumot tártunk fel.

A neolitikus időszakára keltezhető 5 gödör és árok, melyekből állatcsontok, változatos kerámia leletanyag került napvilágra.

A lelőhely közepén 2 szarmata, méhkas alakú gödröt dokumentáltunk.

A lelőhely déli részén egy népvándorlás kori veremházat tártunk fel, amely kb. 3×3 m nagyságú, lekerekített sarkú téglalap alakú, sekély és Ny-i oldalának közepén

egy cölöplyuk található. Nyomokban a döngölt padlót is megfigyelhettük az épület alján.

KOLOZSI BARBARA

21. Balmazújváros, Tömöri-tanya II.

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza

A Magdolna-ér déli partján található Tömöri tanya II. lelőhelyen a feltárást októberben végeztük: 0,0912 ha alapterületen 35 objektumot tártunk fel.

A késő bronzkori Gáva-kultúra időszakára keltezhető 31 gödör és árok. Ezekből állatcsontok, őrlőkövek, bronz karperec és nagyon változatos kerámia leletanyag került napvilágra. Az egyik sekély, kerek gödörben egy zsugorított, jobb oldalán fekvő csontvázat találtunk, amely a mellette talált kerámiatöredékek alapján szintén késő bronzkori. A lelőhely középső részén 3 nagyméretű, sok patics- és kerámiatöredéket tartalmazó, szarmata tárolóvermet tártunk fel. A feltárt nyomvonal É-i szélét a Magdolna-ér közelében egy újkori árok zárta le. A késő bronzkori és a szarmata telep É–D-i kiterjedését sikerült behatárolni, a felszíni nyomok alapján pedig az is megállapítható, hogy K–Ny-i irányban több száz méteren keresztül követik a Magdolna-ér medrét.

Munkatársak: Kolozsi Barbara régész, Fehér Mónika régészhallgató, Balogh Csaba, Tóth Miklós rajzoló, Rák Rezső fotós.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

22. Baracs, római tábor

(Fejér megye) Ró

2006. július 3–14. között folytattuk a baracsi római katonai tábor (Annamatia) feltárást a PPKE BTK és az Intercisa Múzeum közös munkájaként. Ez évben a tábor Ny-i kapujának (porta decumana) a feltárást folytattuk. Egy szelvény (XI. szelvény: 5×5 m) és 4 kutatóárok (XV–XVIII. árok: 11×2, 4×1, 3×1, 4×1 m) feltárára nyílt lehetőségünk. A tavalyi ásatás során előkerült É-i kaputorony építési periódusait kívántuk meghatározni. A teljesen, vagy alapozásig visszabontott falak ellenére a következőket sikerült meghatároznunk, amelyek nagyjából megfelelnek korábbi elképzeléseinknek:

A palánktábor vizesárka a várt helyen, a falak alapozása alatt folytatódott (palánkperiódus).

A kőtábor eredeti, 1,1 m széles táborfala az É-i kapuval ellentétben itt közvetlenül a kaputorony előtt húzódott D–É irányban, amelyet a torony (és az új táborfal) építéskor visszabontottak (1. periódus). Mivel a táborfal a későbbi via decumanát is átvágta, azonos korúak nem lehetnek. Eredetileg talán az intercisaihoz hasonlóan itt is fatornyok jelenlétével számolhatunk.

A következő periódusban a kapuzatot téglalap alakú tornyokkal erősítették meg. A kapu egyoszthatú volt, kisebb beszűkítéssel (2. periódus). Utóbbi alaprajza valószínűleg megfelel a tábor É-i kapujánál tapasztaltak-